

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

BASA / TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 18740/05 ve 19507/05)

KARAR

STRAZBURG

15 Ocak 2019

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Basa / Türkiye davasında,*Başkan*

Robert Spano,

Hâkimler

Paul Lemmens,

Ledi Bianku,

Işıl Karakaş,

Valeriu Griţco,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 4 Aralık 2018 tarihinde gerçekleştirdiği kapalı oturumdaki müzakereler sonucunda, anılan tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın temelinde, Türk vatandaşı olan birçok kişi ("başvuranlar") tarafından, sırasıyla 13 ve 20 Mayıs 2015 tarihlerinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapılan iki başvuru (No. 18740/05 ve 19507/05) bulunmaktadır.

2. Başvuranların isimlerini, doğum tarihlerini ve ikamet yerlerini belirten liste, karar ekinde yer almaktadır.

3. Başvuranlar, Mahkeme önünde Ankara Barosuna bağlı Avukat Mehmet Avni Kirişçioğlu tarafından temsil edilmişlerdir.

4. Türk Hükümeti ("Hükümet") kendi yetkilisi tarafından temsil edilmiştir.

5. Başvuranlar, özellikle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

6. Başvurular, Hükümete sırasıyla 1 Eylül 2011 ve 3 Nisan 2012 tarihlerinde bildirilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

A. Pazar İlçesinde Kadastro Çalışmaları ve İtiraz Davaları

7. İdare, 1980 yılında Rize ilinin bir ilçesi olan Pazar'da bulunan taşınmazlarla ilgili kadastro çalışmalarını başlatmıştır.

8. Bu çalışmaların sonucunda, kadastro komisyonu birçok parseli, başvuranların *murislerinin (de cujus)* mülkiyeti olarak kaydetmiştir:

Pazar-Hemşin:

- 6 ada - 8 no.lu parsel,
- 19 ada - 1 no.lu parsel,
- 19 ada - 18 no.lu parsel,
- 20 ada - 1 no.lu parsel,

Kirazlık-Gaba:

- 162 ada - 7 no.lu parsel,
- 162 ada - 43 no.lu parsel.

9. Bu parseller, kadastro çalışmaları sırasında tespit edildiği gibi Hemşin Nehri'nin doğusu ve batısında yer almaktadır. Nehrin seyri, 1946 yılında meydana gelen doğal olaylar sonucunda değişmiştir (bk. aşağıdaki 16. paragraf).

10. Kadastro komisyonu, Miladi takvimde 1886-1887 yıllarına tekabül eden, ancak Hicri takvime göre 1303 yılında düzenlenmiş bir tapu belgesine

(“1303 tarihli tapu belgesi”) ve bu belgeye bağlı olarak kaydedilen birçok tapu belgesine dayanarak (özellikle 1338 (Hicri) Mayıs tarihli tapu belgesi, sıra 11, cilt 19, sayfa 176, 1965 Eylül tarihli tapu belgesi, sıra 53, cilt 79, sayfa 62 ve 1967 Kasım tarihli tapu belgesi, sıra 19, cilt 82, sayfa 49), bu taşınmazları başvuranların mülkü olarak kaydetmiştir. Kadastro yetkilileri, orijinal tapu belgesinde -kuzeyde Karadeniz, batıda Hemşin Nehri’nin bir kolu ve doğuda Hemşin Nehri’nin diğer bir kolu olmak üzere- belirtilen sınırların, yukarıda belirtilen farklı parsellerin sınırlarına uygun olduğu kanaatine varmıştır.

11. Hazine ve Pazar Belediyesi, 1303 tarihli tapu belgesinin, özellikle Hemşin Nehri’nin yatağını kapsadığı, dolayısıyla özel mülkiyet olarak kaydedilemeyeceği ve söz konusu arazilerin daha geniş bir alanı kapladığı halde 5 dekar (yaklaşık olarak 5.000 m²) olarak gösterildiği gerekçeleriyle, farklı tarihlerde bu tespitlere itiraz etmişlerdir.

12. Kadastro komisyonu, araziye yerinde yeniden incelemesinin ardından itirazları reddetmiştir. Kadastro komisyonu, Hazine’nin ileri sürdüğü iddiaların daha önce incelenerek kadastro çalışmaları sırasında reddedildiğini ve başvuranların *murislerinin (de cujus)* sahip olduğu 1303 tarihli tapu belgesinin, adlarına kayıtlı parsellerin tamamını kapsadığının tespit edildiğini belirtmiştir. Kadastro komisyonu, özellikle Basa ailesinin üyelerinin adına kayıtlı arazilerin yüzölçümünün, 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilenden (5 dekar) daha geniş olduğuna ilişkin iddiayla ilgili olarak, Pazar Sulh Hukuk Mahkemesi’nin bir miras paylaşımı davasında verdiği 24 Haziran 1947 tarihli kararıyla, 1303 tarihli tapu belgesinde (bu belgede belirtilen sınırlar dâhilinde) kaydedilen yüzölçümünün, 55.225 m²’den daha geniş olduğunu tespit ettiğini eklemiştir (aşağıdaki 26. paragraf). Temyiz başvurusunun ardından kesinleşen, ancak tapu kayıtlarına geçirilmeyen bu karar, Hazine’ye göre belgeli bir delil unsuru teşkil etmiştir.

B. Adli Süreç

13. Hazine, ihtilaf konusu parsellerle ilgili kadastro kayıtlarının iptal edilmesi için farklı tarihlerde Pazar Kadastro Mahkemesine (“ulusal mahkeme”) başvurmuştur. Hazine’nin itirazları esasen başvuranların *murislerine (de cujus)* ait parsellerle ilgili olmuştur. İdare, söz konusu taşınmazların bir nehrin ana yatağında yer aldığını ve dolayısıyla şahıslara ait olmayacağını ileri sürmüştür.

14. Öncelikle davaların bir kısmı, 1988/8 no.lu davayla, diğer bir kısmı ise 1988/10 no.lu davayla birleştirilmiştir. Ardından bu iki dava da birleştirilmiştir.

15. Ulusal mahkeme, yargılama süresince söz konusu taşınmazları birçok defa tarafların refakatinde ziyaret ederek, tanıkların ifadesini almış ve birçok inceleme gerçekleştirmiştir.

16. Ulusal mahkeme tarafından görüşü alınan yerel bilirkişiler, ihtilaf konusu parsellerin, 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen sınırlara tekabül ettiğini ve büyük taşkınların yaşandığı 1946 yılına kadar söz konusu parselleri işleyen başvuranların *murislerine (de cujus)* ait olduklarını belirtmişlerdir. Hemşin Nehri’nin seyri, taşkınlar sebebiyle değişmiş ve söz konusu parseller, belirli bir süre boyunca su altında kalmıştır. Ardından 1979 yılında, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (“DSİ”), suyun seyrinin kontrol edilmesi ve nehrin güncel yatağında tutulması amacıyla bentler oluşturmuştur. Bu hususlar teknik bilirkişiler tarafından da onaylanmıştır.

17. Bilimsel bir bilirkişi incelemesine ilişkin 29 Kasım 1989 tarihli raporda, yerel bilirkişilerin söylemleri doğrulanmıştır. Söz konusu rapor, özellikle nehrin o dönemdeki seyrini gösteren 1927, 1959 ve 1985 yıllarına ait askeri haritalara dayanılarak düzenlenmiştir.

18. Ayrıca başka bilirkişiler de, arazinin bir kısmının (19 ada 1 no.lu parselin 4.960 m²’si ve 162 ada 7 no.lu parselin 10.950 m²’si), Pazar Belediyesi tarafından kamulaştırıldığını tespit etmişlerdir.

19. Mahkeme heyeti tarafından arazilere keşfe gidilmesini müteakip düzenlenen bir bilirkişi raporunda, söz konusu parsellerin Hemşin Nehri'nin ana yatağında bulunduğu belirtilmiştir.

20. Bilirkişiler ayrıca, Hemşin Nehri'nin güncel seyir planlarını ve 1927 ile 1959 yıllarındaki seyrinin planlarını oluşturmuşlardır.

21. Bir harita mühendisi tarafından 1971 yılında başka bir dava kapsamında düzenlenen ve nehrin daha önceki seyrinin 1927 yılına ait askeri haritada gösterildiği şekilde olduğunu belirten bir bilirkişi raporu da, dava dosyasına eklenmiştir.

22. Bir jeoloji mühendisi tarafından 15 Aralık 1989 tarihinde düzenlenen bir bilirkişi raporunda, nehrin seyrinin birçok defa değiştiği teyit edilmiştir. İhtilaf konusu parseller üzerinde yer alan binalar ve işlenen araziler, 1946 yılında yaşanan büyük taşkınlar sırasında, önemli zararlara maruz kalmıştır. Ardından nehrin seyri, DSİ tarafından kurulan koruma bentleri sayesinde kontrol altına alınmıştır. Diğer taraftan söz konusu bilirkişi, nehrin aktığı vadinin tamamında alüvyonla kaplı olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla ihtilaf konusu parsellerin tamamının, ana nehir yatağında yer aldığı tespit edilmiştir.

23. Başvuranlar yeterince gerekçe belirtilmediği ve bilimsel niteliği bulunmadığı kanaatine vararak bu rapora itiraz etmişlerdir.

24. Düzenlendiği tarihinin kesin olarak bilinmediği ikinci bir jeolojik bilirkişi raporunun sonuç kısmında, 1946 yılında meydana gelen taşkınların, nehrin deltasında büyük değişikliklere yol açtığı belirtilmiştir. Bilirkişilere göre, yerinde gerçekleştirilen incelemeler ve sedimantolojik veriler, ihtilaf konusu parsellerin, "en az 100-150 yıl" önce oluşan bir alüvyon yelpazesi üzerinde yer aldığı sonucuna varılmasına imkân vermiştir.

25. Mahkeme önünde başvuranların *murisleri (de cuius)* bu parsellerin sahibi olduklarını ileri sürmüşlerdir.

26. 1303 tarihli tapu belgesi ve bu belgeye bağlı olan diğer tapu belgelerinin yanı sıra, başvuranların murisleri dosyaya aşağıda belirtilen belgeleri de eklemişlerdir:

- Pazar Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 1942 yılında açılan bir miras paylaşımı davası kapsamında 24 Haziran 1947 tarihinde verilen ve 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen yüzölçümünün 5 dekar değil, 51.291 m² olduğunun kesin olarak tespit edildiğine hükmeden karar (ilk bilirkişi incelemesinde bu alanın esasen 55.225 m² olduğu ileri sürülse de, mahkeme söz konusu alanın 51.291 m² olduğunu kesin olarak belirlemiştir.),
- ihtilaf konusu parsellere ilişkin vergilerin ödendiğine dair makbuzlar,
- Pazar Asliye Hukuk Mahkemesi ("AHM") tarafından bir istihkak davası kapsamında verilen 20 Ekim 1977 tarihli karar, AHM bu kararında esasen 1303 tarihli tapu belgesine dayanarak Basa ailesi üyelerini haklı bulmuştur,
- Basa ailesi üyelerinin ihtilaf konusu parselleri kiraladığına dair özel hukuk sözleşmeleri,
- AHM tarafından 22 Eylül 1979 tarihinde verilen, 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen arazinin batı kısmının 5.620 m² yüzölçümüne sahip olduğunu belirten ve bu kısmın sınırlandırılmasına ilişkin karar,

27. Diğer taraftan ilgililer, arazinin belirli kısımlarının kamulaştırılması sırasında kendilerinin arazinin sahibi olarak değerlendirildiğini ileri sürmüşlerdir. Dava dosyasında, kadastro çalışmalarından önce, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 1955 yılında arazinin 2.040 m²'si ve Pazar Belediyesi tarafından 1966 yılında 170 m²'si olmak üzere iki kamulaştırma işlemi gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Dosyada yer alan unsurlar, 1986 yılının Ocak ayında, arazinin başka bir kamulaştırma işlemine konu olduğunu göstermekte ancak, tazminat ödenen kişinin veya kamulaştırılan alanın tespit edilmesine imkân vermemektedir.

28. Son olarak başvuranlar, söz konusu parsellerin nehir yatağında yer aldığı varsayılsa bile, söz konusu parselleri işlediklerinin tespit edilmiş olması sebebiyle, bu durumun, zaman aşımı ile taşınmaz mal iktisabına engel olacak nitelikte olmadığını belirtmişlerdir. İlgililer bu bağlamda Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26 Haziran 1973 tarihli bir kararını ileri sürmüşlerdir.

29. Ulusal mahkeme, 14 Şubat 2000 tarihli kararıyla idarenin talebini reddederek, kadastro komisyonunun varmış olduğu sonuçları onaylamıştır.

30. Ulusal mahkeme, tanıkların beyanları, tapu belgesinde belirtilen sınırları yerinde inceleyen yerel bilirkişilerin ve teknik bilirkişilerin raporları, mahkeme kararları ve dava dosyasına eklenen diğer belgelerin tamamı ışığında, ihtilaf konusu parsellerin sınırlarının, Basa ilesi üyeleri tarafından ileri sürülen 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen sınırlara tekabül ettiğini gözlemlemiştir. Ulusal mahkeme, söz konusu taşınmazdan bir nehir ve bir yol geçmesi taşınmazın, birçok kısma bölünmesini gerektirmiş olsa da, ihtilaf konusu parsellerin tamamının aslında bir bütün oluşturduğuna ve yine bu arazinin tamamının Basa ailesinin üyelerine ait olduğuna hükmetmiştir.

31. Ulusal mahkeme, bu arazinin 1946 yılına kadar başvuruların *murisleri (de cujus)* tarafından işlendiğini de kaydetmiştir. Söz konusu arazi, 1940 yılından 1946 yılına kadar mera olarak kullanılmıştır. 1946 yılında meydana gelen büyük taşkınların ardından, nehir yatağı genişlemiştir. Ardından suyun seyrinin kontrol edilmesi ve taşmaların engellenmesi için bentler oluşturulmuştur.

32. Ulusal mahkeme ayrıca, Basa ailesinin üyelerinin bu arazinin bir kısmını kiraladığını, arazinin bir kısmının kamulaştırılması karşılığında kendilerine tazminat ödendiğini ve tapu belgelerinin, özellikle 1303 tarihli tapu belgesinin belirli parsellerin mülkiyet haklarının belirlenmesi için özel şahıslar arasında açılan çeşitli davalarda mahkemeler tarafından dikkate

alındığını tespit etmiştir. Dolayısıyla başvuruların, ihtilaf konusu arazilerin sahibi olduğu kabul edilmiştir.

33. Ulusal mahkeme, davacı idarenin, tapu belgesi üzerinde belirtilen yüzölçümü ile aynı belgede belirtilen sınırların tekabül ettiği alan arasında bir çelişki olduğuna dair iddiasıyla ilgili olarak, tapu belgesi üzerinde belirtilen sınırların dikkate alınması gerektiği kanaatine varmıştır. Bu bağlamda ulusal mahkeme, başvuruların murislerine ait taşınmazın yüzölçümünün 55.225 m² olduğunu tespit eden ve tevsik belgesi olarak kabul edilmesi gereken, Pazar Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 24 Haziran 1947 tarihli kararının sonuçlarını hatırlatmıştır. Burada “tapuya itiraz yapılmamış” adli tespitlerin söz konusu olduğu belirtilmiştir.

34. Yargıtay, idarenin temyiz başvurusu üzerine, 12 Temmuz 2000 tarihli kararıyla ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararı bozmuştur.

35. Yüksek Mahkeme'ye göre, dava dosyasında yer alan unsurlardan, deltası iki koldan oluşan Hemşin Nehri'nin sıklıkla seyrini değiştirdiği ve sabit bir nehir yatağı bulunmadığı anlaşılmıştır. Yüksek Mahkeme, 1989 yılında düzenlenen jeolojik bilirkişi raporuna göre, ihtilaf konusu parsellerin alanının “neredeyse tamamının”, bu nehrin ana yatağı üzerinde yer aldığını kaydetmiştir. 1946 yılında meydana gelen taşkınların ardından, nehir seyrini değiştirerek güncel durumuna ulaşmıştır. Ardından DSİ suyun seyrini kontrol edebilmek için bentler inşa etmiştir.

36. Yargıtay, bu unsurları dikkate alarak, davalıların hak iddia ettiği tapu belgesinin, (Hemşin Nehri'nin oluşturduğu) sınırları belirli olmayan bir mülkiyetle ilgili olduğu kanaatine varmıştır. Yargıtay, bir taşınmazın sınırlarının belirli olmaması durumunda, tapu belgesinde belirtilen sınırlardan doğan yüzölçümünün değil, tapu belgesinde belirtilen yüzölçümünün dikkate alınması gerektiğini hatırlatmıştır (bk. aşağıdaki 51. paragraf). Başvurular tapu belgesinde belirtilen yüzölçümünü düzeltirmiş olsaydı bile (24 Haziran 1947 tarihli Sulh Hukuk Mahkemesi kararı), bu değişikliğe, davaya taraf olmayan Hazine tarafından itiraz edilemezdi.

37. Yüksek Mahkeme, mülkiyetle ilgili iddialara ilişkin olarak, ihtilaf konusu parsellerin, bir nehrin yatağında yer almaları sebebiyle, zaman aşımı ile taşınmaz mal iktisabına tabi tutulamayacağını belirtmiştir.

38. Dolayısıyla, sadece 1303 tarihli asıl tapu belgesinde belirtilen 5 dekarlık yüzölçümünün, davalıların adına kaydedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Başvuranlar tarafından yol yapımı için yetkili makamlara bırakılan alanın, bu yüzölçümünden çıkarılması gerektiği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, başvuranlara iade edilmesi gereken arazinin yüzölçümü 2.555 m²'dir. İlgili arazinin, 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen sabit sınırlardan yola çıkarak belirlenmesi gerektiği kanaatine varılmıştır. Bu alandan geriye kalan parsellerin Hazine'nin mülkü olarak kaydedilmesinin uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Başvuranlar, davanın mahkeme önünde yeniden ele alınmasının ardından Yüksek Mahkeme'nin yaklaşımına itiraz etmişler ve özellikle tapu belgelerinde belirtilen sınırların, ihtilaf konusu parsellerin tamamını kapsadığının tespit edildiğini ve nehrin seyrini değiştirmesi koşulunun, haklarını ortadan kaldıracak nitelikte olmadığını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, bu iddiaya dayanak olarak, Yargıtay'ın, kendilerine göre iddialarını destekleyen 30 Ocak 1987 tarihinde vermiş olduğu bir kararı (Yargıtay 7. Hukuk Dairesi - 1986/7444 E. 1987/1007 K.) ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, söz konusu arazilerde alüvyonlar bulunsa da, bilirkişi raporunda bu alüvyonların 100-150 yıl önce oluştuğunun tespit edildiğini belirtmişlerdir.

40. Ulusal mahkeme, 3 Nisan 2003 tarihinde Yargıtay kararına uygun olarak, aşağıdaki hükmü vermiştir:

- Kadastro komisyonunun vardığı sonuçların iptal edilmesine,
- 162 ada - 43 no.lu parselin (11.912 m²) tapu kaydının, Karayolları Genel Müdürlüğü adına yapılmasına,
- 19 ada - 1 no.lu parselin (17.945 m²) tapu kaydının, Pazar Belediyesi (4.960 m²) ve Hazine (12.985 m²) adına yapılmasına,

- 162 ada - 7 no.lu parselin (10.950 m²) tapu kaydının, Pazar Belediyesi adına yapılmasına,
- 19 ada - 18 no.lu parselin (11.622 m²) tapu kaydının, Hazine adına yapılmasına,
- 20 ada - 1 no.lu parselin (4.016 m²) tapu kaydının, Hazine adına yapılmasına,
- 6 ada - 8 no.lu parselin (2.555 m²) tapu kaydının, Basa ailesi adına yapılmasına, karar verilmiştir.

41. Yargıtay, 11 Mayıs 2004 tarihinde, davalılar tarafından yapılan temyiz başvurusunu reddetmiştir.

42. Yargıtay, 27 Ekim 2004 tarihinde başvuranlar tarafından sunulan karar düzeltme talebini de reddetmiştir.

43. Bu karar, 6 Aralık 2004 tarihinde Yazı İşleri Müdürlüğüne iletilmiş ve ardından 20 Aralık 2004 tarihinde tebliğ edilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI

A. Tapu Kaydı

44. Tapu kütüğüne kayıtlı olan her mülk, özellikle mülkün durumunu, sahibinin kimliğini, hacizli olup olmadığını, ek açıklamaları ve kullanım haklarını içeren kendisine özel bir sayfaya sahiptir.

45. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu'nun (yeni TMK) 7. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, herhangi bir şekle bağlı değildir. (...)”

46. Yeni TMK'nın daha önce mevcut olan bir hükmü yineleyen 1023. maddesi, aşağıdaki manada bir tapu kaydı kesinliği kurgusu yaratır:

“Tapu kütüğündeki tescile iyi niyetle dayanarak mülkiyet veya bir başka aynî hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur.”

B. Kadastro Kanunu’nun İlgili Hükümleri

47. 3402 sayılı ve 21 Haziran 1987 tarihli Kadastro Kanunu’nun 13. maddesi uyarınca, kadastro çalışmaları sırasında, tapu belgesi bulunan ve bu belgede adı yazılan kişi (veya hak sahipleri) tarafından kullanılan taşınmazlar, bu kişinin mülkü olarak kaydedilir.

48. Daha önce tapu belgesi bulunan arazilerin kadastro çalışmaları sırasında sınırlandırılması, yukarıda belirtilen Kanun’un 20. maddesi tarafından düzenlenir. Bu maddede, tapu belgesi üzerinde belirtilen sınırlar ile yüzölçümü arasında çelişki görülmesi halinde, birçok durum öngörülmektedir.

49. Kayıt ve belgeler, harita, plan ve krokiye dayanmakta ve bunların yerlerine uygulanması mümkün bulunmakta ise, yüzölçümü de dâhil olmak üzere diğer bilgiler değil, söz konusu belgelerden doğan sınırlara itibar olunur (A bendi).

50. Harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar mahalline uygulanabiliyor ve bu sınırlar içinde kalan yer hak sahibi tarafından kullanılıyor ise, kayıt ve belgelerde gösterilen sınırlar esas alınarak tespit yapılır (B bendi).

51. Bu hükmün C bendinin ilk cümlesinde ise, harita, plan ve krokiye dayanmayan kayıt ve belgelerde belirtilen sınırlar, “değişebilir ve genişletilmeye elverişli” nitelikte ise, bunlarda gösterilen yüzölçümü miktarına itibar edilmesine hükmedilmektedir. Bununla birlikte aynı bendin ikinci cümlesinde, değişebilir ve genişletilmeye elverişli sınırlardaki taşınmaz malların kayıtları, “fizik yapıları ve konumları itibariyle belli bir yeri kapsıyorsa”, tespitin o sınır esas alınarak yapılması gerektiği belirtilmektedir.

C. Taşınmaz Mülkiyetinin Kazanılması

52. Eski Türk Medeni Kanunu’nun (“eski TMK”) 639. maddesinde kullanılan ifadelerle yer veren yeni TMK’nın 705. maddesi aşağıdaki gibi hükmetmektedir:

“B. Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması

I. Tescil

Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, tapu kütüğüne tescille olur.

Miras, mahkeme kararı, cebri icra, işgal, kamulaştırma halleri ile kanunda öngörülen diğer hallerde, mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, bu hallerde malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi, mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olmasına bağlıdır. ”

53. Eski TMK’nın 639. maddesinin 1. fıkrasında kullanılan ifadelerle yer veren yeni TMK’nın 713. maddesinin 1. fıkrası gereğince;

“B. Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması

(...)

II. Kazanma Yolları

(...)

Tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.”

54. Aynı hükmün 5. fıkrasının sonunda aşağıdaki husus öngörülmektedir:

“Mülkiyet, birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.”

D. Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmaz Malların Kamulaştırılması

55. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu’nun 19. maddesi, idarenin tapuda kayıtlı olmayan malları kamulaştırmak istemesi durumunda, öncelikle Kadastro Kanunu’nun 16. maddesinde sayılan kamu mallarından

olmadığının, yani kamunun kullanımına ayrılmış (örneğin mera gibi) ve mülkiyeti Devlete ait olan bir mülkün söz konusu olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

56. Şayet tapuda kayıtlı olmayan bu mülkün, yukarıda belirtilen 16. madde kapsamına girmediği tespit edilirse, kamulaştırma işlemini yapan idarenin herhangi bir kimsenin söz konusu mülk üzerinde mülkiyet hakkı bulunup bulunmadığını belirlemesi gerekmektedir. Bir kişinin kazandırıcı zaman aşımı ile taşınmaz mal iktisabı yoluyla mülkiyet hakkının bulunduğunu iddia etmesi durumunda, idarenin, bazı araştırmaların yapılmasının ardından, özellikle mülkiyet hakkına sahip olan kişinin kimliğini, mülkiyet hakkının o kişiye geçtiği tarihi, süreyi gösteren ve de vergi makbuzlarını içeren ve diğer taraftan zaman aşımı ile taşınmaz mal iktisabının koşullarının yerine getirilip getirilmediğini belirten bir tutanak düzenlemesi gerekmektedir.

57. İdare, ancak bu gereklilikleri yerine getirdikten sonra kamulaştırmanın hukuki aşamasına geçebilir.

58. İdare tarafından başvuru alan asliye hukuk mahkemesi, Medeni Kanun'da açıklandığı şekliyle kazandırıcı zaman aşımı koşullarının, kamulaştırma tarihinde ilgili tarafından sağlandığı kanaatine varılırsa, mülkiyetin devrine ve hak sahibine tazminat ödenmesine karar verebilir.

E. Toprak Kaymaları ve Yeni Arazi Oluşması

59. Türk Medeni Kanunu'nun 708. maddesi aşağıdaki şekildedir:

“ 3.Yeni arazi oluşması

Birikme, dolma, toprak kayması veya kamuya ait suların yatağında ya da seviyesinde değişme gibi sebeplerle sahipsiz yerlerde yeniden oluşan yararlanmaya elverişli arazi Devlete ait olur.

Devlet, bu araziyi kamusal bir sakınca bulunmadığı takdirde öncelikle arazisi kayba uğrayana veya bitişik arazi malikine devredebilir.

Toprak parçaların kendi arazisinden koptuğunu ispat eden malik, bunları, durumu öğrendiği tarihten başlayarak bir ve her halde oluşumun gerçekleştiği tarihten başlayarak on yıl içinde geri alabilir.”

60. Türk Medeni Kanunu’nun 709. maddesi, “arazi kaymasının, sınır değişikliğini gerektirmeyeceğine” hükmetmektedir.

61. Türk Medeni Kanunu’nun 710. maddesinde ise, “arazi kaymasının sınır değişikliğine yol açmayacağı ilkesinin, yetkili makamlarca heyelan bölgesi olduğu belirlenen yörelerde uygulanmayacağı” belirtilmektedir.

HUKUKİ DEğERLENDİRME

I. BAŞVURULARIN BİRLEŞTİRİLMESİ HAKKINDA

62. Mahkeme, iki başvurunun olay ve olgular, başlıca şikâyetler ve teşkil ettikleri esasa ilişkin sorunlar bakımından benzer olduklarını tespit etmektedir. Sonuç olarak Mahkeme, İç Tüzüğü’nün 42. maddesinin 1. fıkrası gereğince başvuruların birleştirilmesinin uygun olduğuna hükmetmektedir.

II. SÖZLEŞME’YE EK 1 NO.LU PROTOKOL’ÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİğİ İDDİASI HAKKINDA

63. Başvuranlar, ihtilaf konusu parsellerin tapu kaydının Hazine adına yapılmasının, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi anlamında mülkiyet haklarını ihlal ettiğini iddia etmektedirler. Söz konusu hükmün somut olayla ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörölen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.”

64. Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Tarafların İddiaları

65. Hükümet, Miladi takvime göre 1887 yılına tekabül ettiğini belirttiği 1303 tarihli tapu belgesinin, bir taşınmazın mülkiyetini, Basa ailesine verdiği hususuna itiraz etmemektedir. Bununla birlikte Hükümet, bu taşınmazın yzlmne itiraz etmektedir.

66. Başvuranlar mülkiyet haklarının kapsamının 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen sınırlara göre belirlenmesi gerektiği kanaatine varmış olsa da, Hükümet, ulusal mahkemelerin sonuç olarak sadece bu belgede belirtilen 5.000 m²'lik yzlmn dikkate aldıklarını iddia etmektedir.

67. Hükümet, bu farklılığın tapu kaydında bulunan çelişkiden kaynaklandığını belirtmektedir. Nitekim Hükümet, tapu belgesi üzerinde belirtilen yzlmnn 5.000 m² olmasına rağmen, 1303 tarihli tapu belgesinde belirtilen sınırlara göre hesaplanan yzlmnn, 51.291 m² olduğunu belirtmektedir. Hükümet, harita veya planlara dayanmayan eski tapu belgelerinde bu türden çelişkilerin görülebileceğini açıklamaktadır. Ayrıca Hükümet, Kadastro Kanunu uyarınca bu çelişkilerin aşağıda belirtildiği şekilde düzenlendiğini eklemektedir.

68. Tapu belgesi üzerinde sınırların sabit olması durumunda, tapu belgesinde yazan yzlm değil, sınırlar dikkate alınmaktadır.

69. Buna karşın, sınırlar değişebilir nitelikte ise, tapu üzerinde belirtilen yzlm dikkate alınmaktadır.

70. Başvuranların tapu belgesi, bu ikinci duruma dhildir. Nitekim Hükümet, tapu belgesinde tanımlandığı şekliyle başvuranların taşınmazının, batıda Hemşin Nehri ile sınırlandırıldığını belirtmektedir. Hâlbuki Hkmete göre, nehrin birçok defa seyrini değiştirmiş olduğunun tespit edilmiş olması sebebiyle, bu sınır, sabit bir sınır olarak değerlendirilemez.

71. Hükümet, tapu belgesinin düzenlendiği 1887 yılında nehrin seyrinin, tam olarak bilinmediğinin ve kesin olarak belirtmenin mümkün olmadığına altını çizmektedir.

72. Hükümete göre, başvuruların mülkiyetinin kapsamının hesaplanması için bu nehrin seyrinin dikkate alınması mutlak suretle bir hataya sebep olmuştur ki bu sebeple, Yargıtay, mülkün yüzölçümünü belirlemek için bu sınırı dikkate almamıştır.

73. Hükümet ayrıca, Hemşin nehrinin seyri, 1927 yılında belirlenebilir durumda olsa da, hiçbir unsurun, suyun seyrinin başvuruların tapu belgesinin düzenlendiği dönemde, yani 1987 yılında başka bir yönde olmadığını göstermediğini belirtmektedir.

74. Hükümet, başvurular tarafından sunulan taleplere dayanak olarak gösterilen yargı kararlarıyla ilgili olarak, hukuk mahkemeleri tarafından verilen kararların *herkes için geçerli (erga omnes)* bir etkiye sahip olmadığını ileri sürmektedir. Hükümet, başvuruların dayanak gösterdikleri davalarda Hazine'nin veya daha genel olarak idarenin taraf olmadığını iddia ederek, bu davalar sonucunda verilen yargı kararlarına itiraz edemeyeceğini belirtmektedir.

75. Hükümet, her hâlükârda bu kararların, başvuruların mülkiyet hakkının kapsamını, kira sözleşmeleri veya vergi ödemelerinin makbuzları gibi diğer belgelerden daha fazla kanıtlayacak nitelikte olmadıkları kanaatindedir.

76. Diğer taraftan Hükümet, kendisine göre kamulaştırma hukukunun sadece mülkün sahibine değil kullanıcısına da tazminat ödenmesini öngörmesi sebebiyle, başvurulara ödenen kamulaştırma bedelinin, ilgililerin kamulaştırılan arazinin sahibi olarak değerlendirildiğini de kanıtlamadığı kanısındadır.

77. Hükümet diğer taraftan, kadastro davalarına ilişkin iki karara atıfta bulunmaktadır: Hükümet, *Köse/Türkiye* ((k.k.), No. 1272/04, 8 Ocak 2008, AİHM) ve *Mümtaz Şerefli ve diğerleri/Türkiye* ((k.k.), No. 1533/03, 2 Ekim

2007), davalarının koşullarının, somut olayın koşullarına benzer olduğunu belirtmektedir. Hükümet ayrıca, ulusal bir mahkeme tarafından yapıldığı iddia edilen olgusal veya hukuki bir hatayı tespit etmenin ya da olgusal unsurlarla veya uygulanabilir kanunlarla ilgili olarak ulusal mahkemelerin değerlendirmesi yerine kendi değerlendirmesini yapmanın Mahkeme'nin görevi olmadığını belirtmektedir. Hükümet, ulusal mahkemelerin, kendilerine sunulan bütün delil unsurlarını mükemmel şekilde değerlendirdikleri ve başvuruların mülkiyet hakkının kapsamının, 1303 tarihli tapu belgesinde tanımlanan sınırlara göre değil, bu belgede belirtilen yüzölçümüne göre belirlenmesi gerektiğine karar verdikleri kanaatindedir. Hükümet, bu kararların keyfi nitelikte olmadığını ileri sürmektedir.

78. Sonuç olarak Hükümet, Mahkemeyi, söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, kabul edilemez olduğuna karar vermeye davet etmektedir.

79. Başvuranlar, ihtilaf konusu parsellerin tamamının kendi mülkleri olduğu kanaatindedirler. Başvuranlar, ulusal düzeyde yapılan yargılama sırasında beyanları alınan bilirkişilerin ve kadastro komisyonunun, tapu belgelerinin ihtilaf konusu mülkleri kapsadığını beyan ettiklerini belirtmektedirler. Başvuranlar, ayrıca yetkili makamların bu arazilerin bir kısmının kamulaştırılması sırasında söz konusu taşınmazlar üzerindeki mülkiyet haklarını tanıdıklarını da eklemektedirler. Son olarak başvuranlar, Pazar Sulh Hukuk Mahkemesinin 24 Haziran 1947 tarihli kararıyla arazinin yüzölçümünün 51.291 m² olduğunu kabul ettiğini iddia etmektedirler.

B. Mahkemenin Değerlendirmesi

1. Genel İlkeler

80. Mahkeme, bir başvuranın, itiraz ettiği kararların, kendi “mülkleriyle” ilgili olması durumunda 1 No.lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini iddia edebileceğini hatırlatmaktadır (*Kopecký/Slovakya* [BD], No.

44912/98, § 35, c), AİHM 2004–IX ve *Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 142, 20 Mart 2018). “Mülk” kavramı, somut mal ve mülklerin mülkiyetiyle sınırlandırılmayan ve ulusal hukukun şekli nitelendirmelerine göre bağımsız, otonom bir kapsama sahiptir: Aktifleri oluşturan bazı diğer hak ve menfaatler de bu hüküm anlamındaki “varlık” kapsamına girebilir (*Centro Europa 7 s.r.l. ve Di Stefano/İtalya* [BD], No. 38433/09, § 171, AİHM 2012). Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi mülk edinme hakkını güvenceye almasa da (*yukarıda anılan Kopecký*, § 35, a)), “mülk” kavramı, hem mevcut mülkleri hem de etkin mülkiyet hakkını kazanacaklarını kanıtlayabildikleri, *yeterince dayanak gösterilmiş* alacakları kapsayabilir (*yukarıda anılan Kopecký*, § 42 ve *yukarıda anılan Radomilja ve diğerleri*, § 142).

81. Mahkeme ardından, tapu kütüğüne mevzuata uygun olarak kaydedilmiş bir tapu belgesinin, uygulanabilir iç hukuk gereğince, söz konusu mülk üzerinde bir mülkiyet hakkı bulunduğuna dair delil unsuru teşkil edebileceğini hatırlatmaktadır (Türk Hukuku ile ilgili olarak bk. *Riemer ve diğerleri/Türkiye*, No. 18257/04, § 36, 10 Mart 2009, *Doğancı/Türkiye* (k.k.), No. 17934/10, § 22, 15 Ekim 2013 ve *Dönmez ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), No. 19258/07, § 71, 30 Ocak 2018).

82. İlgili alacak, iç hukukta yeterli bir dayanağın bulunması, mesela ulusal mahkemeler tarafından oluşturulmuş bir içtihatla doğrulanmış olması, yani alacakla ilgili olarak hak talebinde bulunmak için yeterince dayanak gösterilmiş olması durumunda, 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesiyle korunan bir mülk değeri olarak değerlendirilebilir. (*daha önce anılan Kopecký*, §§ 49 ve 52, *daha önce anılan Centro Europa 7 s.r.l. ve Di Stefano*, § 173 ve daha önce anılan *Radomilja ve diğerleri*, § 142). Bu bağlamda başvuranın en azından mülkiyet hakkını etkin şekilde elde etmek için “meşru bir beklentisi” olduğunu iddia edebileceği alacaklar, mülk değeri teşkil edebilir (diğerleri arasında bk. *Malhous/Çek Cumhuriyeti* (k.k.) [BD], No. 33071/96,

AİHM 2000-XII, *Gratzinger ve Gratzingerova/Çek Cumhuriyeti* (k.k.) [BD], No. 39794/98, § 69, AİHM 2002-VII ve daha önce anılan *Kopecký*, § 35, c)). Bununla birlikte, meşru bir beklenti bağımsız şekilde var olamaz: meşru beklenti, ulusal hukukta yeterli bir hukuki dayanağa sahip olan maddi bir menfaate bağlı olmalıdır (daha önce anılan *Kopecký*, §§ 45-53 ve *daha önce anılan Radomilja* ve diğerleri, § 143). Ayrıca iç hukukun yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan bir uyumsuzluk ortaya çıktığında başvuranın bu bağlamda ileri sürdüğü iddialar ulusal mahkemeler tarafından kesin olarak reddedilmişse, ilke olarak başvuranın, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi gereğince “mülk” kapsamında korunan bir meşru beklentiye sahip olduğu söylenemez.

2. Somut Olayda Genel İlkelerin Değerlendirilmesi

83. Mahkeme, başvuranların mülkiyet hakkı iddialarının, esasen 1887 yılına ait tapu belgesine dayandığını gözlemlemektedir.

84. Türk Hukukunda tapu kütüğüne kayıtlı bu türden bir belge, şüphesiz mülkiyet hakkına ilişkin bir delili teşkil etmektedir.

85. Bununla birlikte, bu tapu belgesinin üzerinde belirtilen sınırların, yaklaşık 51.291 m²'lik bir araziye kapsadığı tespit edilmişse de, belge üzerinde belirtilen yüzölçümü sadece 5 dekadır (yaklaşık olarak 5.000 m²).

86. Dolayısıyla ortaya çıkan sorun, tapu belgesinin kapsadığı arazinin genişliğinin belirlenmesiyle ilgilidir.

87. Hâlbuki Mahkeme, tapu kütüğüne kayıtlı tapu belgelerinin değerine bağlı bu sorunun, ulusal hukuktan kaynaklandığını; bu durumda Kadastro Kanunu'nun 20. maddesinde, tapu belgesi üzerinde belirtilen yüzölçümünün dikkate alınması gereken durumlar ile sınırlardan doğan yüzölçümünün dikkate alınması gereken durumlar sıralanarak, bu türden çelişkilerin giderilmeye çalışıldığını gözlemlemektedir.

88. Ulusal mahkemeler, Türk hukukunu yorumlarken ve uygularken, başvuranların tapu belgesinin, söz konusu belgede tanımlanan sınırların

sabit olmaması ve dolayısıyla mülkün yüzölçümünün belirlenmesi için dikkate alınamamaları sebebiyle, sadece 5 dekar alana sahip bir “mülkü” içerdiği kanaatine varmışlardır.

89. Tapu belgesinde belirtilen sınırların mı yoksa yüzölçümünün mü dikkate alınması gerektiği konusunda iç hukukta bir çelişki bulunmaktaydı. AHM konuyu inceleyerek başvurular lehinde karar vermiş olsa da, söz konusu karar bozulmuştur ve ulusal mahkemeler nihai olarak, başvuruların tapu belgesinin 5 dekar alana sahip bir mülkü kapsadığı kanaatine varmışlardır. Hâlbuki iç hukukun yorumlanması gereken şekil ile uygulanması gereken şekil arasında bir çelişki bulunması ve başvurular tarafından bu bağlamda ileri sürülen iddiaların ulusal mahkemeler tarafından kesin olarak reddedilmiş olması durumunda, “meşru bir beklentinin” var olduğu sonucuna varılamaz (daha önce anılan *Kopecký*, § 50).

90. Mahkeme diğer taraftan, iç hukukta kanunların yorumlanmasında kendisini ulusal mahkemelerin yerine koymanın görevi olmadığını; ulusal mevzuatı yorumlama görevinin, öncelikle ulusal makamlara ve özellikle ulusal mahkemeler ait olduğunu hatırlatmaktadır (*Tejedor García/İspanya*, 16 Aralık 1997, § 31, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1997-VIII).

91. Mahkeme, Yargıtay’ın değerlendirmesinde keyfi veya açıkça makul olmayan nitelikte herhangi bir unsur tespit etmemektedir. Bu bağlamda Mahkeme, bilirkişilerin 1927 yılında, yani 1946 taşkınlarından önce nehrin seyrini ve dolayısıyla mülkün sınırlarını tanımlayabildiğini göz ardı etmemektedir. Bununla birlikte Mahkeme, Hükümetin de kendisinden talep ettiği gibi, tapu belgesinin 1887 yılında düzenlendiğini ve hiçbir unsurun nehrin bu dönemdeki seyrini, dolayısıyla arazinin sınırlarını tespit etmeye imkân vermediğini tespit etmektedir. Bu sebeple tapu belgesinin düzenlendiği sırada belirtilen yüzölçümünün dikkate alınmasına dayanan yaklaşım, oldukça makuldür.

92. Başvuranların mülkünün yüzölçümünün 51.291 m² olduğuna hükmeden 1947 tarihli sulh hukuk mahkemesi kararıyla ilgili olarak, Yargıtay, bu kararın Hazine’yi bağlamadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, bu yargı kararının, Hazine’nin taraf olmadığı bir paylaşım davası kapsamında verildiğini ve başvuranların, söz konusu kararın Hazine’ye karşı ileri sürülebileceğini belirtmeye imkân veren herhangi bir gerekçe sunmadıklarını gözlemlemektedir.

93. İlgililer tarafından ileri sürülen diğer yargı kararları için de aynı durum geçerlidir.

94. Mahkeme, başvuranların ihtilaf konusu arazinin bir kısmının kamulaştırılması karşılığında tazminat almalarıyla ilgili olarak, bu koşulun, tapu belgesinde belirtilen yüzölçümünün değiştirilmesi veya ulusal mahkemelerin söz konusu taşınmazın yüzölçümünü kanunla öngörülenden başka bir şekilde belirlemeye zorunlu kılınması sonucunu doğuramayacağı kanaatine varmaktadır. Bu koşulla, sadece başvuranların, kamulaştırma sırasında kamulaştırılan parsellerin sahibi veya kullanıcısı olarak tanındığı gösterilebilmiştir.

95. Mahkeme, başvuranların mülkiyet hakkına ilişkin iddialarını, tapu belgesinin dışında kazandırıcı zaman aşımına dayandırdıklarını tespit etmektedir. Bu bağlamda ilgililerin, tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişinin, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceğine hükmeden eski TMK’nın 639. maddesine (güncel olarak yeni TMK’nın 713. maddesi) dayandıkları görülmektedir (yukarıdaki 53. paragraf). Bu açıdan, başvuranların 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesince korunmasını istediği “kullanım hakkı”, güncel bir mülkten ziyade, daha çok bir alacak niteliğindedir (*gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis) bk. Majcan/Hırvatistan (k.k.), No. 45366/14, § 26, 18 Eylül 2018*).

96. Başvuranlar uzun süreden beri ihtilaf konusu taşınmaz üzerinde kullanım haklarına sahip olduklarını iddia etmiş olsalar bile, ulusal mahkemeler, Türk hukukunun, bir nehrin yatağında yer alan arazilerin zaman aşımı ile taşınmaz mal iktisabı yoluyla edinilmesi imkânını bertaraf ettiği sonucuna varmışlardır (yukarıdaki 377. paragraf).

97. Mahkeme yine bu noktada da, ulusal hukukun doğru şekilde yorumlanıp yorumlanmadığının veya uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesiyle ilgili olarak sınırlı yetkiye sahip olduğunu; ulusal makamların kararlarının keyfi veya açıkça mantıksız nitelikte olmadığı sürece, kendisini ulusal makamlar yerine koymanın görevi olmadığını hatırlatmaktadır.

98. Hâlbuki Mahkeme, ulusal mahkemelerin değerlendirmesinde keyfi veya açıkça makul olmayan hiçbir unsur tespit etmemektedir. Dolayısıyla Mahkeme'nin, ilgililerin gerekçelerini reddeden ve kazandırıcı zaman aşımını ileri süremeyeceklerine karar veren mahkemelerin vardıkları söz konusu sonuçları bertaraf etmesine hiçbir unsur imkân vermemektedir.

99. Mahkeme, başvuranların taleplerinin kazandırıcı zaman aşımına dayandırıldığı birçok davada, iç hukukta yeterli hukuki dayanak bulunmaması sebebiyle, başvuranların davasında “mülke” sahip olmaya devam etmeyi veya söz konusu mülkü edinmeyi sağlayacak hiçbir meşru beklentinin, hukuki olarak doğmadığını hatırlatmaktadır (*Sarısoy ve diğerleri/Türkiye*, No. 21303/07, §§ 26 - 36, 14 Ekim 2014). Mahkeme, mevcut davada farklı bir sonuca varmak için hiçbir sebep görmemektedir.

100. Mahkeme bu unsurların tamamını dikkate alarak, başvuranların “mülkünün”, Sözleşme anlamında, iddia ettikleri gibi 51.291 m² değil, tapu belgesinde belirtilen alan kadar yani 5 dekar olduğu kanaatine varmaktadır.

101. Başvuranların, tapu belgeleri üzerinde belirtildiği üzere, ihtilaf konusu taşınmazların 5 dekarı aşan kısmı için Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında “mülkiyet” hakkı iddia edememeleri

sebebiyle, bu hükmün güvenceleri mevcut dava kapsamında uygulanamamaktadır.

102. Başvuranların, bir kara yolu yapımı için arazinin bir kısmını ilgili makamlara vermesi sonucunda yapılan eksiltme işlemi sebebiyle bu alanın tamamını değil, sadece 2.555 m²'sini elde ettikleri doğrudur (bk. yukarıdaki 388. paragraf). Bununla birlikte, başvurular, hiçbir zaman kara yolu yapımı bağlamında ulusal makamlar tarafından yapılan eksiltme işlemiyle ilgili bir şikâyet ileri sürmemişlerdir.

103. Dolayısıyla mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında *konu yönünden (ratione materiae)* Sözleşme hükümleriyle bağdaşmadığı gerekçesiyle, Sözleşme'nin 35. maddesinin 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

III. DİĞER İHLAL İDDİALARI HAKKINDA

104. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürerek, yargılamanın aşırı uzun sürdüğü kanaatine vararak, yargılamanın süresinden şikâyet etmektedirler. Ayrıca başvurular, ulusal mahkemeler tarafından uygulanan çözümün makul olmadığı ve keyfi nitelikte olduğu kanaatindedirler. Başvuranlar ulusal mahkemeleri, gerekçesiz olarak bazı kesin unsurları dikkate almamakla suçlamaktadır.

105. Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

106. Diğer taraftan Hükümet, sadece 19507/05 no.lu başvuru için 6834 sayılı Kanunla oluşturulan tazminat yolunun kullanılmamasına ilişkin bir kabul edilemezlik itirazı ileri sürmektedir.

A. Yargılamanın Süresi Hakkında

1. 19507/05 No.lu Başvuruyla İlgili Olarak

107. Mahkeme, Hükümet gibi, Ümmühan Kaplan/Türkiye (No. 24240/07, 20 Mart 2012) davasında pilot karar usulünün uygulanmasının ardından Türkiye’de yeni bir tazminat yolu oluşturulduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme ayrıca, *Turgut ve diğerleri/Türkiye* ((k.k.), No. 4860/09, 26 Mart 2013), tazminat komisyonuna başvurulmayan bir davaya ilişkin başvurunun, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verdiğini hatırlatmaktadır. Bu karara gerekçe olarak, Mahkeme, özellikle oluşturulan yeni başvuru yolunun, *ilk bakışta(a priori)* erişilebilir olduğu ve başvuranların davanın süresine ilişkin şikâyetlerini telafi etmek için makul perspektifler sunabileceği kanaatine varmıştır.

108. Mahkeme, başvuranların 6384 sayılı Kanun ile oluşturulan başvuru yolunu kullanmadıklarına ilişkin olarak Hükümet tarafından ileri sürülen ilk itiraz bakımından, Turgut ve diğerleri (yukarıda anılan karar) davasında varmış olduğu sonuçları yinelemektedir.

109. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

2. 18740/05 No.lu Başvuruyla İlgili Olarak

110. Mahkeme, Ümmühan Kaplan pilot kararında (yukarıda anılan karar, § 77), özellikle Hükümete daha önceden bildirilen bu türden başvurularda normal usul yoluyla inceleme yapabileceğini belirttiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, somut olayda Hükümetin bu yeni başvuru yoluna ilişkin olarak itiraz öne sürmediğini kaydetmektedir. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, bu başvurunun incelenmesine devam etmeye karar vermektedir (*Ergezen/Türkiye*, No. 73359/10, § 63, 8 Nisan 2014).

111. Mahkeme, şikâyetin, kendisinin ileri sürebileceği herhangi bir kabul edilemezlik kriteriyle bağdaşmadığını ve açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

112. Mahkeme, başvurunun esasıyla ilgili olarak, yargılamanın 5 Temmuz 1984 tarihinde başladığını ve 24 Ekim 2004 tarihinde sonlandığını tespit etmektedir. Yargılama, Türkiye tarafından bireysel başvuru hakkının tanındığı 28 Ocak 1987 tarihinden itibaren 17 yıldan uzun bir süre içerisinde görülmüştür.

113. Mahkeme, davanın koşullarını ve konu hakkındaki içtihatlarını dikkate alarak (bk. örneğin *Frydlender /Fransa* [BD], No. 30979/96, § 43, AİHM 2000-VII veya *Ümmühan Kaplan/Türkiye*, No. 24240/07, §§ 45 - 50, 20 Mart 2012), ihtilaf konusu davanın aşırı uzun sürdüğü ve “makul süre” gerekliliğine riayet etmediği kanaatine varmıştır.

114. Dolayısıyla Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası ihlal edilmiştir.

B. Diğer Şikâyetler Hakkında

115. Mahkeme, diğer şikâyetlerin Mahkeme tarafından daha önce incelenen konulardan farklı olduğu kanaatine varmış olsa da, kendisine sunulan unsurları dikkate alarak ve ileri sürülen iddialar hakkında karar verme yetkisi olduğu ölçüde, Sözleşme ve Ek Protokollerinin ihlal edildiğine dair herhangi bir görünüm tespit etmemektedir.

116. Dolayısıyla Mahkeme, şikâyetlerin geri kalan kısmının kabul edilemez olduğunu beyan etmektedir.

IV. SÖZLEŞME’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

117. Başvuran, maruz kaldığını iddia ettiği maddi zarar bağlamında 320.220.000 avro (EUR) talep etmektedir. Bu miktar, başvurana göre, kendisinin 85.000.000 avro olduğu kanaatine vardığı mülkün değerini ve

mülkünden yoksun bırakılması sonucunda uğradığı kazanç kaybını karşılamaktadır.

118. Başvuran aynı zamanda, maruz kaldığı kanaatine vardığı manevi zarar bağlamında 250.000 avro (EUR) talep etmektedir. Ayrıca başvuran, yargılama masrafları için 756.116 avro (EUR) talep etmekte ve toplamı bu miktara tekabül etmeyen hatta yaklaşık bir miktarı bile teşkil etmeyen birçok makbuz sunmaktadır. Başvuran, avukat ücretleriyle ilgili olarak, yasal temsilciye 10.000 avro avans ödemesiyle birlikte yargılamanın sonunda 6.490.000 avro ödenmesini şart koşan bir sözleşme sunmaktadır.

119. Hükümet, bu miktarların gerçekliğe uygun olmadığı kanaatindedir ve Mahkemeyi, bu taleplerin tamamını reddetmeye davet etmektedir.

120. Mahkeme, davada adil tazmin ödenmesi için tek dayanağın, aşırı uzun süren yargılamada bulunduğu kanaatindedir. Bu sebeple Mahkeme, maddi zarar bağlamındaki talebi reddetmektedir. Mahkeme bununla birlikte, başvuranın, bu kararda bulunan ihlal tespitinin tek başına telafi edemeyeceği bir manevi zarara maruz kaldığı kanaatindedir. Mahkeme, hakkaniyete uygun olarak, Sözleşme'nin 41. maddesinin gerektirdiği şekilde başvurana 13.000 avro ödenmesine karar vermektedir.

121. Mahkeme, masraf ve giderlerle ilgili olarak, kendisine sunulan belgeleri ve konu hakkındaki içtihatlarını dikkate alarak, bütün masraflar için 1.500 avro ödenmesine karar vermektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME,

1. Oy birliğiyle, başvuruların birleştirilmesine;
2. Oy birliğiyle, 18740/05 no.lu başvuruya ilişkin olarak görülen davanın süresiyle ilgili şikâyetin kabul edilebilir olduğuna;

3. Oy çokluğuyla, mülkiyete saygı hakkına ilişkin şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna;
4. Oy birliğiyle, geri kalan şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna;
5. Oy birliğiyle, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası anlamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine;
6. İkiye karşı beş oyla,
 - a) Davalı Devlet tarafından başvuran Hasan Sancak Basa'ya, Sözleşme'nin 44 ř 2 maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde, ödeme tarihindeki geçerli döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere:
 - i. maruz kaldığı bütün zararlar karşılığında, her türlü vergiden hariç olmak üzere, 13.000 avro (on üç bin avro),
 - ii. masraf ve giderler karşılığında, başvuran tarafından ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, 1.500 avro (bin beş yüz avro) denmesine;
 - b) Söz konusu srenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu miktarlara Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
7. İkiye karşı beş oyla, başvurunun geri kalan kısmı için adil tazmin taleplerinin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları gereğince 15 Ocak 2019 tarihinde bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Robert Spano
Başkan

EK**Başvuranlar Listesi:**

No.	Başvuru No.	Başvuru Tarihi	Başvuran Doğum Tarihi İkamet Yeri
1.	18740/05	13.05.2005	Hasan Sancak BASA 12.01.1969 İstanbul
2.	19507/05	20.05.2005	Ferah BASA 10.05.1942 Rize Sönmez BASA 23.06.1967 Ankara Uğur İstiklal BASA 06.05.1972 İstanbul Osman Barış BASA 27.09.1974 Ankara Süleyman Hasan BASA 03.09.1968 Ankara İbrahim Ramazan BASA 27.09.1974 Ankara Asiye Berat BASA 27.10.1969 Ankara